

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

LA MORT DEL ANY

—¡Ay, Esquella, ja no 'n podrás fer cap mes caricatura de mí!
—No t' amohinis per aixó: el teu hereu pagarà la festa.

CRONICA

UN any en relació ab el Temps es sols un grà d'arena del rellotje de la Eternitat. ¡Qué poca cosa representa una vegada ha caygut! Sos 365 días, sas 52 senmanas, sos 12 meses de afans y d'esperansas, de penas y alegrías se concentran en un conjunt petit, insignificant com un grà d'arena que s'escorre pera descansar en el receptácul de lo que ha sigut y no ha de tornar á ser may més. Per aixó la impressió que produheixen els anys á mida que fineixen es sempre igual:—¡Un any més!—exclama l'home ab sorpresa, no atinant á donarse compte de lo effimer de l'existencia.—Un any que termina... ¡Si sembla qu'era ahir que comensava!...

Y l'engranall dels anys transcorreguts á penas deixa un recort en la vida del home. Sols alguns lo gran consignar las xifras que forman el seu nom en els anals de l'Historia: l'any 68, el de la Revolució; l'any 73, el de la República; l'any 88, el de la Exposició Universal; l'any 98, el de la pèrdua de las colonias... ¿Quína menció especial deixarà l'any 1904? ¡Com no sigui l'any de la cayguda de 'n Maura!...

Pero no 'ns embranquem en la política... y girém full!

L'administració espanyola tan justament criticada per sas grans deficiencias, per sos descuyts imperdonables, per l'apatía rutinaria que presideix á tots els seus actes, no té més que un servey ben montat, un servey que compleix ab la més admirable exactitut: el de la titulada *Lotería nacional*.

A jutjar per la formalitat ab que 'l realisa, se diria que 'l considera com la primera y principal de las sevas missions. De manera que quan metafóricament se diu:—Fulano de Tal ha sigut cridat á empunyar el timó de la nau del Estat—parlant més propiament s'hauria de dir que ha sigut cridat á empunyar la maneta del bombo de la Lotería.

De todas las naciones que tenen noció del progrés

y de la moralitat pública y privada ha desaparegut aquesta institució destinada sols á perpetuar l'estévil y irrisoria inclinació á fantasiar, á somniar truytas, á esperarho tot dels capritxos de la sort. Eran moltas las que s'ajudavan de la rifa per' augmentar els ingressos del seu pressupost; pero á la fi compregueren que la millor rifa per un poble, per ser una rifa que favoreix á tothom en major ó menor grau segons el caudal d'energías que hi posa cada hú, era 'l foment de la cultura y de la riquesa, el desarrollo de la Instrucció pública y la multiplicació de tots els medis que s'encaminan á acreixer el benestar del poble.

Unicament á Espanya persistím en descuidar lo útil, pera fomentar lo pernicios.

En tots els pobles ben regits, el govern li diu al ciudadá:—¿Vols ser felís? Instruheixte y treballa. Jo 't donaré pera lo primer todas las facilitats: pósahi tú per lo restant todas las tevas energías.

En cambi els nostres governants li diuen al poble espanyol:—¿Vols ser felís? Compra bitllets y procura treure la grossa. Jo organisaré pera lo primer una bona lotería: tú no 't cansis de comprar bitllets fins que la treguis. A un ó altre li ha de tocar. Prega á Deu ó al dimoni que l'afortunat siguis tú.

Y s'ha de dir la veritat. El govern ha organizat la Lotería ab un perfecte coneixement no solzament del estat de la nació, sino fins dels medis de que disposa ordinariament el ciudadá espanyol. Per aixó efectúa cada mes tres sorteigs: en el primer, com á més immediat al temps en que 's cobran las mesadas, els bitllets son cars, porque hi ha quartos; en el segón ja son més baratos, porque 'ls quartos minvan; en l'últim els décims valen sols tres pessetas, resignantse 'l govern ab arreplegar las últimas escorriallas. Hi ha poch diners y 's contenta ab els que troba.

Aixó sí, en todas aquestas operacions es molt moderat. No 's contenta sino ab retirarse el 33 per cent de las cantidades totals que ingressan. En tots els

ALEGORIA

Aixó ¿qu' es? El punt final de las festas de Nadal.

OPINIONS

Els uns diuen que á Espanya
no s' hi pot viure.

En cambi 'ls altres troban
qu' es una vinya.

jochs sol dirse: «De janer á janer tots els diners son del banquer.» Pero en la Loteria nacional, tots els diners son del banquer cada trimestre. De manera qu' en els sorteigs ordinaris, de janer á janer se 'ls embutxaca quatre vegadas. ¿Quin altre camp se trobará qu' en un any dongui quatre cullitas plenas?

Y encare queda 'l sorteig de Nadal: el gros, l' extraordinari, ab la mateixa proporció de ganancias á favor del banquer. Sempre el 33 per cent. Es á dir: una cantitat de beneficis qu' escedeix de bon tros al import de la suma total de las sorts grossas. Aquestas sorts tan copdiciadas, sobre las quals gira 'l torbellí de las ilusions de una bona part dels espanyols, el govern cada any las tren, sense encaparrarse, á la segura.

Se diu que la Loteria es una especie de contribució voluntaria destinada á aumentar els recursos del Estat, y que més val el tribut que 's paga voluntariament, que no 'ls que s' exigeixen ab carácter obligatori, y moltes vegadas per forcea, sense tenir en compte las possibilitats ni 'ls medis dels contribuyents.

Encare que sigués aixís; encare que la Loteria aliés al poble de altres pagos, cosa qu' en realitat no succeheix, porque el govern quants més ne té més ne gasta, gastantlos sempre malament; de todas maneras resultaría la rifa de diners immoral y pernicioso.

Es immoral com tots els jochs d' etzar, en que per virtut de la sort cega y sense posarhi ni talent ni treball, uns pochos s' enriqueixen á expensas dels demés: es pernicioso porque fomenta l' ociositat, porque mata l' esperit de previsió, porque perpe-

tua certas supersticions estúpidas, fillas de la més crassa ignorancia.

Farían riure si no fessin llástima las cabalísticas combinacions de números que se efectuan ab els billets de la rifa. Casi cada jugador te la seva y la creu infalible, no concebit altra ciencia dels números que la que li dona un cap y qua ó una suma capciosa de las xifras ab relació á tal ó qual fet de la seva vida. Aixís es com pretenen modificar y dirigir en un sentit determinat els brutals decrets de la sort.

N' hi ha de altres que buscan el bon éxit valentse de la sospitada influencia propicia de un esguerrat. En aquest rengló 'ls geperuts se 'n solen portar la palma. Fregar per l' esquena de un geperut un número porta-sort. Aixís en aquests últims días deyan els telegramas que un geperut de Madrid passejava tot cofoy un bitllet enganxat á l' esquena ab una agulla. ¡Honor á la ciencia espanyola! En altrás nacions se descubreix cada día una nova maravella científica: el telégrafo sense fils, els raigs X, el radi... Aquí descubrim y practiquém l' influencia benéfica y sortosa de las protuberancias dorsals. ¡Si n' estém de adelantats!

Hi ha que compadéixer al Doctor Cobos que ha vingut al nostre país ab l' idea de fundarhi una Universitat hispano-americana, que serveixi de llás de unió entre Espanya y las Repúblicas de l' altra banda del Atlántich.

Que 'm dispensi 'l sabi y zelós doctor si li dich que s' equivoca de mitj á mitj. Poch es lo que aquí podém ensenyar els espanyols als fills de l' América emancipada. Tal vegada si la Universitat s' establís

en alguna de aquelles Repúblicas, á la curta ó á la llarga podríam els espanyols anarhi á apendre alguna cosa.

De moment, més valdrá que 'l Doctor Cobos se posi en relacions ab el Director general de Loterías, procurant fomentar lo més possible la venda de bitllets espanyols en aquells païssos. Aixís seguirem sostenint las relacions de cordialitat, al amparo de la més nacional y millor organizada de las nostras institucions.

Aquesta es l' única manera de que 'ls americans puguin dir:—D' Espanya un temps ens vingué la desgracia; d' Espanya avuy de quan en quan ens ve la sort.

P. DEL O.

Aquest y l' altre

Carregat ab tot l' equipatge—una maleta buyda y una sombrero sense res á dins—l' any 1904, cumplerta la seva missió, arriba al lloch destinat á alberch dels anys que tenen ja la feyna feta.

El 1903, que pera entretenir els seus ocis ha après de tocar la guitarra, l' espera á la porta del local, y entre ell y 'l qu' acaba d' arribar s' entaula l' següent diálech:

—Ben vingut siguis á la casa de retiro dels anys. Tú ets el 1904, ¿no es cert?

—El mateix.

—¿Qué 'm contas de Barcelona?

—¿La perla del Mediterrani? l' *archivo de la cortesia*, el cap y casal de Catalunya?..

—Sí. ¿Qué fan per allá?

—Pues mira, lo de sempre: el be-neyt.

—Ja m' ho figuro. Dotze mesos, durant tot l' any passat, vaig tenir al meu cárrech la direcció dels humans negocis, y puch assegurar-te que cap població com aquella va donarme tant qué pensar. ¡Quína gent més singularment curiosa! ¡Quínas costums més raras! ¡Quín concepte més original tenen de la vida!.. De totas maneras, suposo que no haurán passat tot l' any 1904 dormint y que, poch ó molt, *algo* de bo haurán fet.

—Si es aixis, confesso ingénua-ment que no me 'n he adonat. Pam ensá, pam enllá, exceptuant las cosas qu' encare están pitjor, me sembla que tot ho deixo del mateix modo que vaig trobarho quan al primer de Janer vaig pendre possessió del cárrech.

—¡Exageras!

—¡A fé d' any bisest! ¡T' ho juro pel 29 de Febrer, qu' es un día que materialment no 'm serveix de res!

A PUNT DE MARXA

—Ja veurás; fem un petit balans y 't convencerás de que no estás en lo just... Digas: ¿qué hi ha de la reforma de la ciutat?

—¿De tot alló d' obrir grans carrers, derribar barris infectes, construhir cloacas, aixecar nous edificis?.. No se 'n sab una paraula.

—¿Cóm está 'l port?

—Fentse.

—¡Oh! Aixó ja fa anys que ho sé. ¡Fentse!.. Desde 'l día que van comensarlo que 's deu estar fent..

—Donchs lo mateix succeheix avuy. Ara una pedra, l' endemá dugas, el día següent tres... no hi ha senmana qu' en major ó menor escala no s' hi treballi.

—¿Qué hi ha de monuments?

—Lo de costum: una infinitat de primeras pedras enterradas... y para de contar.

—¿Pero no n' hi ha cap de llest?

—Cap.

—¿A quína altura 's troba el de 'n Pitarra?

—A una altura tan modesta... qu' encare s' ha de comensar.

—¿Y 'l de 'n Robert?

—A la mateixa altura que 'l de don Federich.

—¿Y 'l de 'n Verdaguer?

—Aquest es tant lo qu' está atrassat, que ni tant sóls se sab ahónt podrá aixecarse.

—¿Ja está feta la municipalisació del gas?

—Ni feta ni comensada.

—¿Y las obras del famós aqüeducte?

—¿El de Moncada?... Bonas. De tant en tant s' entreté al públich, noticiantli que ara 's va á acabar la secció disset ó 'l tros divuyt... y ja no se 'n parla més.

—¿Qué succeheix quan plou?

—Que 'ls carrers quedan cuberts per una capa de fanch tan asquerosa, que maco ha de ser el qui s' atreveixi á trepitjarla.

—¿Y quan no plou?

—Que 'l fanch se converteix en pols y no 's pot anar pél carrer sense respirar terra.

—¿Que no hi ha brigadas de llimpiesa?

—Sí que n' hi ha; pero 's componen casi totas d' homes tan vells y decrepits, que ab prou feynas tenen forsa pera parar la má quan cobran.

—Suposo al menos que 'l reglament dels tranvías...

—No hi ha tal reglament. S' assegura que 's farà, que 's va á fer; cada quinzena circula una noticia oficiosa que parla d' aixó; pero d' aquí no 's passa.

—Per ff d' aquest dramón s' acaba l' últim acte: dos días sols me quedan, dos días més, y ¡alante!

—Vol dir que las desgracias, els atropellos...
—¡Ja casi ningú 'n fa cas!... Al que 'l fereixen el portan al Hospital; al que 'l matan l'enterran, y aném per un altre, que la cansó del día es la del turur: qui gemega, ja ha rebut.

—¿Cóm s' ho pren aixó l' alcalde?

—¡Ni sisquera arriba á enterarse'n! En primer lloch, perque cada dos ó tres mesos el mudan, y en segon, perque en el poch temps qu' empunya la vara, més que d' administrar la ciutat, se cuyda de organisar tiberis, combinar viatges de plaher y demanar benediccions als bisbes.

—¿Y l' Ajuntament?

—¡Guapo! Empleant catorze horas cada sessió pera discutir si á la gegantesa se li posará mantellina ó gorra de cop, ó pera resoldre si 'ls municipals de nit han de comensar el servey á las deu en punt ó las deu y cinch minuts.

—Per supues-to, en quant á projectes...

—¡Tants com vulguis!... Cada regidor ne té tres dotzenas, si l' un excelent, l' altre superior. Projecte de conversió de la deuda, projecte d' empresit, projecte d' escolas públicas, projecte de dispensaris municipals, projecte de pans de tres liuras gratuits y obligatoris... ¡No has de fer més que demanar!...

—¿Sabs qué penso?— díu al arribaraquí l' any 1903:— Que tens remoltísima rahó: de la mateixa manera está la ciutat dels comptes avuy, que l' día que jo vaig sortirne.—

Y acompa-nyantse de la guitarra, que durant el diálech havia deixat á terra, 's posa á cantar:

Mudan els aucells y 'ls arbres,
mudan els drachs y las serps,
pero lo qu' es Barcelona...
gira full y no 'n parlém.

A. MARCH

NOTA CÓMICA

Creguin els digníssims regidors del nostre municipi que ho deploro ab tota l' ànima. Jo, cada vegada que parlo d' ells, voldria posarme serio, molt serio; pero m' es completament impossible.

Resultan tan graciosos tots els seus actes; saben donar á las sevas maniobras un sabor tan accentua-

dament cómich que, per més esforços que faig pera aguantarme, no alcanço á conseguirho y haig d' esclatar forsosament en una rialla, no sé si homérica ó qué, pero rialla autèntica, *sin trampa ni cartón* y sortida de lo més fondo del laboratorí de la santa alegría.

Ara 'm trobo en aquest cas.

Cada any, per tradició antiga, acostuma á repar-tir l' Ajuntament en aquesta época un número de bonos alimenticis, destinats, com ja 's pot comen-dre, á remediari, sisquera tranzitoriament, la trista situació dels pobres, que sense aquest modest auxili veurían passar els días de Nadal entre extremituts de fret y badalls de gana.

Els bonos son set ó vuyt mil y la seva forma de re-partició ja poden vostés imaginársela. L' alcalde, que

en aquest as-sumpto, com en tots, talla l' ba-callá, crida un á un als honorables regidors, y entre-gantlos al mateix temps un paquet de papeletas; els diu:

—Tingui, aquí té cent bonos; y vosté aquí 'n té vuytanta, y vosté cent deu, y vosté doscents, y vosté noranta cinch, y vosté cent cin-quanta... Els dono á cada hù el nú nero de bonos que crech ajustat á las necessitats del seu barri respectiu. Distribu-héixinlos ab equitat y pruden-cia, y bon profit fassin aquests pe-tits socorros als infelissos als quals van desti-nats.

Ab els paperets á la butxaca els concejals surten al carrer, y:—Té tú, té tú... en me-nos temps del que

per dirho 's necessita, quedan els bonos repartits. ¡Abundan tant, per desgracia, 'ls menesterosos! ¡Es tan espés el planter de miserias qu' en la nostra ciu-tat brolla á tot' hora!

Signi com sigui, sembla que la missió dels senyors regidors, al arribar á n' aquest punt, hauria de quedar terminada. Entregats els bonos, repartits els pa-perets, que 'ls favorecuts ja 's cuydarán de fer efec-tius, ¿quín pito més hi han de tocar els laboriosos edils en tot aixó? Cap, ¿no es cert?

Donchs están vostés equivocats. Ara precisament entrém en la part més interessant, al mateix temps que divertida, de la cosa.

Apenas feta la distribució, comensan á aparéixer en las columnas dels diaris gacetillas talladas poch més ó menos ab els següents patróne:

«El Casino de la plazuela dels Peixos nos dice en expresivo mensaje la gratitud que siente hacia el

L' ESCÁNDOL DEL DIA

¿No ho entenen aixó? ¿No?
Donchs... algú de l' ayga-lifa
els dará la solució.

MALLORQUINADA

—Sí, senyors: nosaltres sempre, ¡sempre estarem al costat de 'n Maura!

concejal señor A. que ha tenido la amabilidad de entregarle trece bonos de arroz, pan y carne.»

«El Fomento del Pastim está agradecidísimo al regidor señor B. que le ha obsequiado con cuatro bonos alimenticios. ¡Llor á los hombres altruistas y generosos!»

Diguin ara vostés ab tota franquesa, ¿no fa esquinçar de riure aixó?

¿Ahónt es la generositat; ahónt la esplendidés de aquests senyors que, al fi y al cap, donan lo que la ciutat ha pagat y de la caixa municipal ha sortit, sense que á n'ells tot aquell rumbo els costi particularment ni un céntim?

¡Qualsevol sab ferlo el *grande*, pagant els altres!

Y lo més bonich es que, si molt convé, son ells mateixos els que portan las gacetillas als periódichs, pera donarse un bombo á las costellas del erari municipal...

¿Cóm no riure, senyors, cóm no riure davant de tanta criaturada?..

Un'altra vegada que 's reparteixin *bonos*—*bonos* pagats ab fondos del comú y no ab diners de la seva butxaca—¿els sería molt difícil als nostres regidors, suposant que realment hi ha qui 'ls felicita per la seva *esplendidés*, guardarse modestament las felicitacions á casa, en lloch d'enviarlas—¡oh vanitat, qué n fas fer de bestiesas!—á las redaccions dels diaris?..

Els asseguro que, de ferho aixís, el bon sentit els ho agrahirá... y un servidor també.

Perque—val á dirho—riure una mica, dona gust; pero tant, tant... fins temo que pot arribar á ser perjudicial á la persona.

MATÍAS BONAFÉ

CANTARS D' HIVERN

Es, en eix temps, l'astre rey,
el bálсам que 'l fret aplaca
Ara tothom pren el sol...
y també alguna enrabiada.

Som al hivern, y fa fret,
y es molt natural la cosa...
Per xó 's veuhen tantas capas...
Per xó 's beuhen tantas copas!

Tot está ben compensat
en aquet mon de desditxas:
si 'l fret ens roba l' humor,
en cambi 'ns don'... pulmonías

¿Saben quíns son els mortals
més dignes, avuy, d'enveja,
perque sempre están calents?...
Els que desseguida 's creman!

Ara la natura dorm;
pro en sas entranyas germinan,
las bellas flors, el pá, el ví...
L'home, quan dorm... sols somía...

Veig els arbres tots pelats,
veig la neu á la montanya,
y vaig veure, antes d'ahir...
caure un home que badava.

Que aquests cantars te van bé...?

No ho estranyo: encar qu' enclenques
t' han d' agradar. Com que t' vinch...
con estos paños calientes...

Ja he cantat las estacions,
¿Que canti més. ? Si, naranjas!
¿Encare no he fet prous galls...?
A paga, amich méu, apaga...

ANDRESITO

LLIBRES

NOS AB NOS, per PERE ALDAVERT.—El Sr. Aldavert, un dels *antics* del catalanisme, deixá fa algú tamps de pertànyer á *La Renaixensa*, periódich per ell fundat y dirigit. Ja quan els Srs. de *La Veu* tractavan de adquirir l' antic diari del Carrer de Xuclá imposavan com á condició principal l' exclusió del Sr. Aldavert de la redacció de dit periódich y l' compromís de no fundarne ni escriure'n may més cap. Com es natural, fou refusada aquesta exigència; fracassaren els tractes y nasqué *La Veu* com á diari.

Alguns anys després passá *La Renaixensa* una crisi aguda, y 'l Sr. Aldavert ne fou la víctima. Lo que no havían conseguit els perdigots ho alcansaren els que havían vingut essent els seus companys. Després de haver consagrat tota la seva vida á la tasca periodística, el senyor Aldavert fou declarat cessant. Tal es la trista sort reservada á tots els redemptors: la de morir crucificats.

¿Es que 'l Sr. Aldavert es un periodista inhábil y adotzenat? Donarían proba de apassionament ó de ignorancia els companys de causa emúls seus que tal pretenguessin. En aquest cas els imparcials, els desapassionats, els que 'ns mirém las cosas del catalanisme desde fora, hauríam de dir: Senyors nostres: el Sr. Aldavert, com á periodista val més ell sol que tots vostés plegats.

No 'n coneixém gayres entre 'ls que manejan la ploma

MENTRES HI HA VIDA...

—Veyám. ¿Sería verdaderament curiós que l' últim día del any me sortís un pretendent!...

COMPTES SENZILLS

dintre del catalanisme militant que com l' antic director de *La Renaixensa* han sapigut crear un género especial y ferse un estil propi. No necessitava firmar els seus articles, pera que tothom desde 'l primer párrafo digués:—Son d' ell, son del Aldavert.

Y 's llegían ab gust, y 's paladejavan ab delicia. Res més lluny d' ells que la presunció, la petulancia y l' inflament. El rebucar la frasse, el caragolar el concepte, el fer gala d' erudició, l' atacar ab rudesa, l' insultar ab acrimonia eran cosas que ni las coneixía ni las somniava.

Home sincer y catalá de bona lley, tal com pensa escriu, *casolanament*, á la porta la llana, *terred terre*, ab aquella facilitat tan difícil que ni la poden ni la saben evidenciar sino 'ls que la tenen de natura.

Un aroma intens catalanesch del de avuy día, sense arcaísmes ni carrinlonadas, un humorisme sá y graciós brollant de la seva ploma com l' aygua pura brolla de una font de montanya y un fons de filosofia practica inspirada en el bon sentit son las condicions características dels seus escrits periodístichs, condicions avaloradas per una bondat de cor ingénita y per un gran enamorament envers las cosas del passat, que s' ha de mirar ab respecte porque es fill de la sinceritat y de la pureza de intencions.

El Sr. Aldavert *expulsat* del periodisme catalanista no s' ha pogut curar de la manía d' escriure. Li poden haver prés el diari; pero no la ploma. El comentari del succés del día el té encaterinat fins al extrém de constituir en ell com una segona naturalesa. No pot fer periódichs y fa llibres. *Nos ab nos* se titulavan sas xamosas crónicas de *La Renaixensa*; *Nos ab nos* es el títol del llibre que acaba de donar á la estampa. En la impossibilitat de oferirnoslas de una á una, com feya avants, quan tenia diari, en las presenta totas juntas á fi d' any.

¡Benvingudas siguin y que per molts anys pugui publicar semblants obras!

No será fácil que 'ls dos periódichs que representan al catalanisme en la premsa diaria, llansin al vol las campanas en honor de *Nos ab nos*... Bon goig si donan compte de la seva aparició. Aixís pagarán al venerable, al constant adalid del catalanisme la culpa de viure avuy distanciat dels uns y dels altres; dels de *La Veu* porque li repugna 'l trafiguig polítich; dels de *La Renaixensa* porque no pot seguirlos en las sevas vacilacions y veleitats.

Sol se queda 'l Sr. Aldavert; pero com que val, pot dir com el personatge de Ibsen:—L' home sol es el més fort.

Sense participar nosaltres de las sevas opinions, saludém en ell á un bon company de periodisme, á un notable escriptor de castissa rassa catalana y ¿perque no dirho? á un desdenyat dels que més haurían de volguerlo y respectarlo.

Baix tots aquests conceptes ens es simpátich, y cada vegada que perla *Nos ab nos* l' escoltém ab gust, ab el gust ab que s' escolta sempre á un bon *causeur*. No pensém com ell; pero 'ns agrada lo que diu y sobre tot la manera com ho aixafa.

—¿Balans?... Jo sí que aviat el tinch fet. Zeros á dalt, zeros á baix, pássemi ratlla y... suma.

ANANT PEL MON, de SANTIAGO RUSIÑOL.—Agotada fá algún temps aquesta obra del popular escriptor-artista se 'n acaba de fer una edició econòmica pel preu (una pesseta); pero molt elegant en la forma del llibre que 'l públich arrebatava de las llibrerías. Aquesta es la gran manera de popularisar las obras catalanas. Aixó es fer catalanisme práctic.

RATA SABIA

ÍNTIMA

¿Que t' han dit qu' eras bonica?
que tenías bon pamet?
que son els teus ulls dos focos
de llum divina, potents?
qu' es grech el teu nas? que sembla?
ta boqueta un pinyonet?
que tas mans son d' alabastre,
blancas com un glop de llet?
Tot aixó t' han dit?—Donchs mira;
jo que fá temps que conech
á fondo las tevas gracias,
juraría que no tens,
ni la boca tan petita,
ni tan rebufó el pamet.
Que 'ls teus ulls, en lloch de focos,
millor son dos fanalets,
dels que s' usan en nit fosca,
pera aná á cullir bolets.
Juraría y no t' ofenguis,
que 'l nas en lloch de ser grech,
es de la Barceloneta
d' hont ets filla, y además,
qu' es ta má tan blanca y fina
com una ma de morter.
Voldría saber, nineta,
qui ha sigut aqueit ximplet,
qu' aixís t' ha alsat la camisa,
¿qué pot er es ton promés
ó potser es algún cago,
que no 't pot veure, ó potser...
¡Vatua 'l mon! Ara hi penso:
tals alabansas comprench;
no t' han posat llufa, pero,
se t' han rifat: no hi ha més.
No sabs qu' es avuy Roseta
el día dels Ignocents?

J. MALLÉN

IGNOCENTADAS

Els faig franchs de aquesta mena de funcions, ab las quals l' art may hi té res que veure, y las més de las vegadas tampoch hi té res que veure 'l bon humor.

Els ignocents no son sempre 'ls que las disposan y las realisan, sino 'l públich que las vá veure.

¡Vaya una manera de deixarse posar la llufa!

LICEO

Ab *Mefistófele* de Boito hem tingut ocasió de aplaudir de nou á dos dels artistes que tant se distingeixen en la execució de *La Tosca* y de admirarne á un altre que per primera vegada 's presentá divendres davant del públich barceloní.

Aquells dos son la soprano Carelli y 'l tenor Bassi. L' últim es el baix Didur.

La Carelli feu una Margherita xamosament ingénua en las escenas del jardí, fundament dramática en las de la presó, magestuosa y sugestiva com una aparició clásica en las de la Grecia. Un paper que li permet aquesta varietat de caracterisació li escau de una manera admi-

nable á un actriu del seu talent y de las sevas facultats. Pocas entre las que honran l' escena lírica igualarán á la Emma Carelli en flexibilitat y domini de l' escena. Es una maravella. El públich li vá demostrar repetidament ab sos calurosos aplausos.

En Bassi no 'ns vá satisfacer del tot, durant el curs de la representació. Y no perque ho fés malament, sino per lluytar ab el bon recort que havia deixat ab el Caparadossi de *La Tosca*. S' esperava d' ell alguna cosa més... No obstant, en la romana final vá pendre la revenja, fentse aplaudir ab justicia y vejense obligat á repetirla.

En Didur es un verdader artista. Admirablement caracterisat y vestit, ab sas actituts, ab sos gestos, ab la vida que dona constantment al fantástich personatge, semblava haverse escapat de un quadro de Rembrand.

Ell es el primer *Mefistófele* á qui hem vist pendre 'l relleu y la importancia que correspon al protagonista de l' obra de 'n Boito. L' interpreta de una manera insuperable y 'l canta admirablement, fent gala de una veu encare que de poch volúm sumament extensa y ben educada. Lográ ferse seu al públich desde 'ls primers instants y 's mantingué constantment á una gran altura, arrancant sovint merescuts aplausos.

Els demás elements integrants de la representació, lo mateix que l' orquesta y 'ls coros contribuiren á que aquesta vegada *Mefistófele* pugui citarse com una de las execucions més arrodonidas de la present temporada lírica.

NOVETATS

Las dos golfas foren dimars sustituhidas per *Los dos pilletes*.

Son dos obras germanas, fillas de uns mateixos pares, y es molt natural que 's parteixin las fatigas y las glorias, y ab aquestas últimas las llágrimas y las efusions dels aficionats al género melodramátich.

CATALUNYA

La Rufa, epissodi de costums aragonesas, oom la califica 'l seu autor, D. Angel Alcalde, produheix un efecte extrany, indefinible. L' obra té a' mbient; pero en cambi la seva acció es deficientíssima y la poca que sembla haverhi, resulta confosa y en molts punts incomprendible. Els personatjes parlan bé y fins diuen algunas cosas molt típiques; pero en cambi no obran casi may de una manera explicable. Se diría que l' autor de *La Rufa* ha sentit el color de una obra escénica, sense haverse preocupat del dibuix, es á dir del element indispensable pera precisar y definir.

Acompanyan á *La Rufa* algunas pessas de música del Mestre Oro, que revelan certa inspiració y alguna potencia, tant en la tría dels temas com en la técnica orquestal. Casi todas las pessas semblan destinadas á un' obra de més empenta.

El día del estreno se manifestaren de una manera exagerada las opinions favorables y contrarias á aquesta producció.

La veritat: no val la pena d' apassionarse ni en un ni en altre sentit.

TÍVOLI—CIRCO EQÜESTRE

Las funciones del Circo ofereixen molts alicients ab els arriscats y vistosos traballs de artistas tan notables com la familia Balaguer, The Ombra's troupe, incomparables baristas els Sandwinas y el Trio Fassio, equilibristas de verdadera forsa.

Com si aixó no bastés, la vigilia de Nadal vá estrenarse la pantomima humorística *A Paris*, que resulta graciosa y animada sobre tot en els primers quadros. Després decau una mica. Y quan els artistes cantan el coro de la *joie* no ho fan pás com artistas lírics ni molt menos.

Al escoltar certas desafinacions, un espectador vá dir:—Ja 's coneix que som á la vigilia de Nadal: aixó es la missa dels galls.

Debutá en aquesta pantomima la Srta. Mirra Tignani, qu' es molt agraciada y balla bé.

N. N. N.

A FÍ D' ANY.—COM SE SALDAN ELS COMPTES

—¡Aixerit, preciós, ratolinet de casa!...

—¡Ay, cuántas posturas! Ja coneix que tens una factura de la modista que deu fer fredat.

—Preparemnos, Marruixa, que ja vé el magnífich, gloriós, mes de Jané.

—Jo, perque vejis que 'l teu gatet no bada, ja hi anat á triarme una teulada.

VINGAN PASTILLAS

Ja fa fret. Ja som al temps que s' embussan els pulmóns y que, més ó menos fonda, tothom te la seva tos.

Desde 'l Sant Pare al manobre, desde 'n Combes al atlot, tota la gent se constipa, tota la gent... hasta jo!

Lógich es... El fret... refreda, y, natural, nostre cos sent l' influencia del temperi que domina al flach y al fort y que, vulgas ó no vulgas, á tothom dona trastorns.

Molt m' extranya aquesta cosa. —¿Per qué...?—dirá algún lector,—

ja se sab: L' Hivern dú fresca y l' estiu... porta 'l Juliol...

Molt ben dit! Pro avuy que 'ls sabis treuhen invents á trompons, es sarcástich y ridícul, denigrant y hasta bunyol lo que 'ns passa, lo que 'ns mata, es á dir, que tinguém tos.

Que aixó passes quan el Cessar era l' amo d' aquest món, ó quan volavan els burros, ó quan caminava l sol... pro ara que tenim pastillas dels més afamats doctors, per curar tots els catarros...

Si un s' hi fixa, es asombrós el catálech d' específichs per tréurens de sobre 'l brom.

L' altre día vaig contarlos

LA FE DE NUESTROS MAYORES

Una familia de creyents, celebrant ab tot fervor la Nativitat de Nostre Senyor Jesucrist.

MURMURADORS

—Hi ha molts fochs aquests díes, ¿no ho troba?
—Es una manera com qualsevol altra de fer balans de
ff d' any.

y 'n vaig trobar mitj milió,
y de segur que á horas d' ara
n' han sortit ja nouscents nou
més, fills tots de bonas firmas,
com si diguessim... Munyons.

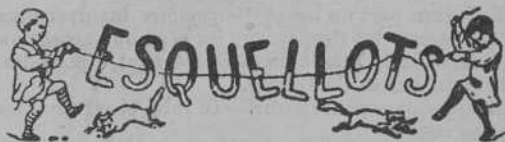
Y van sortint cada día
com bolets, nous inventors,
proclamant que 'l seu producte
no te rival. Qualsevol
día, m' engresco y preparo
pastillas d' aquest tenor:

Trenta grams de ferro verje,
vinticinch de nap y col,
vintidós de serraduras
y catorce de llautó,
y després las anuncio
com l' invent més gran del món.

Que no 'm darán gloria?... Bueno!
pro faré rals... y aixó es tot.
No son gran cosa las altras
y se las *mama* tothom.

Perque passa ab aquest llo,
lo següent, qu' es un horror:
Cada día 's multiplica
las pastillas... y la tos!

ANDRESITO

El próxim número de LA ESQUELLA, que
será el primer del any nou y que per ser
festa el divendres sortirá 'l dijous día 5,
tindrà caràcter d' extraordinari y constará de
32 páginas, algunas d' ellas tiradas en varis
colors.

Objecte y tema del número: *El diumenge
à Barcelona*, es á dir, pintura de lo qu' es la
ciutat comtal en el clàssich día per la tradi-
ció y per la lley consagrat al descans.

Donada la naturalesa del assumpto, que
tan variats y curiosos punts de vista ofereix
al artista y al escriptor, poden imaginarse
nostres lectors si resultarán interessants las
páginas d' aquest número, en las quals, ab
el llapis y ab la ploma, el diumenge es estu-
diat y *retratat*, per dirho aixís, en totas sas
diversas posicions y actituds.

Con que, ja ho saben; fins al dijous que vé.

L' arcalde Lluch ja torna á ser á Barcelona. Va
arribar el dissapte, per no desmentir l' adagi cata-
lá: «Per Nadal, cada ovella al seu corral.»

Els que 'l van anar á rebre 'l van trobar cam-
biat, fent una figura extranya, com may li hagues-
sin vist. Després, observantlo detingudament nota-
ren que tenia dos aspectes molt distints. De perfil,
pel costat dret semblava un beato, y pel costat es-
quert, un *gachó* aflamencat.

Conseqüencias naturals, inevitables de la bene-
dicció episcopal y del seu viatge á la capital de la
sandunga.

No li faltava més que anar á Sevilla per acabar
de ser un arcalde *sevillano*.

L' any passat desde las columnas de *La Perdiu*,
l' insigne Puig y Cadafalch atacá desafortadament
als vocals associats per haver tirat per terra l' im-
post sobre materials de construcció y sobre pinturas
y barnissos que tractavan d' establir els regidors
regionalistas.

Y vejín lo que son las cosas. Tractavan els regi-
dors republicans d' incloure en el pressupost aquests

mateixos impostos, y en Puig y Cadafalch, no content de haverse unit á n' en Cambó capitanejant als vocals associats pera suprimirlos, ompla de alabansas als mateixos á qui l' any passat y per iguals motius colmava de ignominia.

¡Pobre Romero Robledo! Y que 'n queda de petit ell que 's figurava tenir el privilegi de la *barra!*

Un dels pochs que no poden consolar-se de la cayguda de 'n Maura, es, segons diuhen, D. Manuel Henrich.

No se 'n sab avenir de que qui era tant quinze días enrera, avuy ja no siga res.

Y diuhen que á impuls de l' aflicció ó de una desconfiansa molt fundada, está resolt á retirar-se de la política.

Fará molt bé. Aixís quedarà com els impresos del seu establiment tipogràfic: *tirat y retirat.*

Una gran part de las participacions favorescudas ab la segona, las despatxava un cego que acostuma á situarse en la Plassa de la Universitat, á poca distancia del carrer de Tallers.

Els premiats podrán dir:—Té rahó el refrán: «La sort es cega.»

Si l' amich Bernis vol omplir el Liceo, ja sab lo que ha de fer: procurar que vinguin prínceps á Barcelona y organisar per cada un una funció de gala.

Lo que no 's consegueix ab bonas obras y artis-

tas de *primitivo cartello*, 's logra atrayent á un príncep á la funció.

Dilluns á la nit se va veure ben clar. Al anunci de la funció de gala en obsequi del príncep de Dinamarca, 'l gran teatro 's va omplir de gom á gom de una concurrencia lluhidíssima... á lo menos pel vestit, qu' en lo demés no m' hi fico.

El nostre públich selecte será sempre un públich de *xarons* adinerats.

Molt fora que alguns després de la funció, no diguessin com el pagés del quiento:—No ho hauría cregut may! Un príncep es un home com els altres.

La *Unió Catalanista* y La *Lliga de Catalunya* viúan en una mateixa casa, la primera com arrendataria de l' habitació y la segona com á rellogada.

Donchs á lo millor la primera ha donat el despidó á la segona alegant que desde 'l día 31 necessita disposar de tot el local.

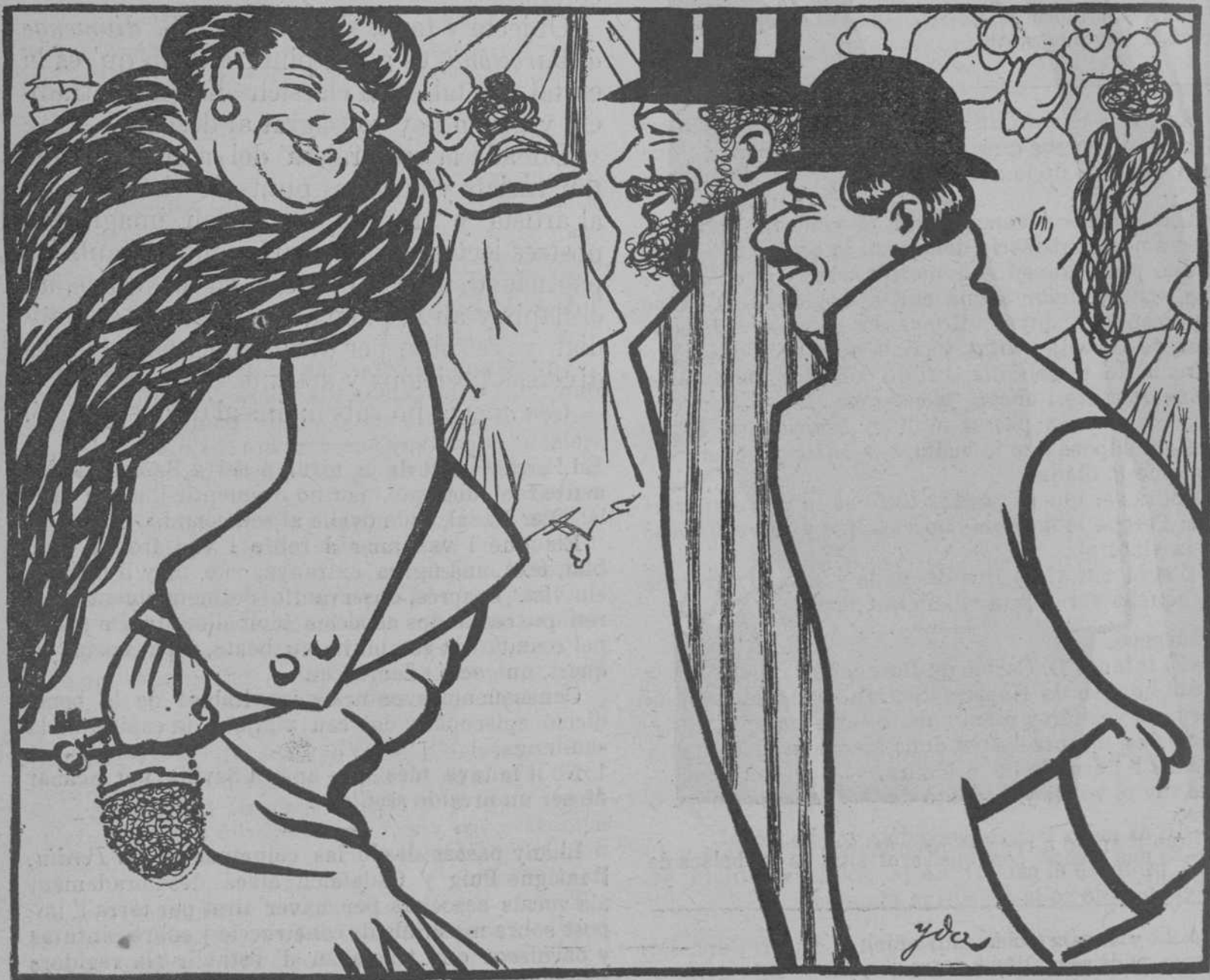
¿Que vol dir aixó?

Una cosa molt particular: qu' en el camp catalanista, quants menos son, més se barallan.

La *Unió* y la *Lliga* fan com els casats que viuhen malament: se separan.

Entre 'ls obsequis de primer d' any, mereix especial menció la cartereta de butxaca que 'ls coneguts fabricants de objectes de llauna «*Hijos de Gerardo Bertrán*» dedican als seus clients.

DAVANT DEL PRINCIPAL

—Repara, noy: l' amor que pasa.

—Me sembla que aquest... ja es completament passat.

ECOS DE NADAL

—Té, ara 'm cau la grossa... ¡La senmana passada m' havía d' haver cxygut!

—¿T' has deixat la barba?
—No: lo que m' hi deixat... es d' anar á cal barber aquests d'fas, per por de la décima.

Apart de la seva utilitat, la tal cartereta proclama 'l grau de avens que han alcanstat aquells senyors en l' exercici de la seva industria.

Uns quants jovenets varen presentarse avans d' ahir á nostra redacció demanant la aclaració d' uns versos publicats en el número passat y que, segons ells, van *agraviar* á una entitat regionalista quina representació duyan. No varen volguer dirnos el nom de aquesta *entitat*, y citats pera un' hora determinada del mateix dia, á fi de donarlos las explicacions degudas... encare 'ls esperém.

Com aixó va passar el dia d' Ignoscents, hi hagué qui suposá que la visita dels *entes* jovenets era xiste de la diada.

Podrá ser que sí; pero la *llufa* se la van emportar ells. Perque la *aclaració* no va ferse y la *rectificació* se la pintarán.

Y si la *entitat* té qua de palla y 's ven retratada en aquells versos, no sabem qué dirli.

Llegeixo:

«El infante D. Carlos de Borbón ha regalado á la santa imagen de Nuestra Señora de la Merced un precioso vestido y manto de color rosa, que perteneció á su difunta esposa doña Mercedes (q. e. p. d.).»

Ahir l' hermillá de 'n Maura.

Avuy el vestit y 'l manto de la Primcesa de Asturias.

Com l' afició á regalar prendas de roba vaja cundint, prompte el camaril de la Mercé semblará un magatzém de ca la Pelegrina Malatesta.

A *La Renaixensa* li va fer fástich que 'n Cambó y demés perdigots del Ajuntament en l' última Junta Municipal anessin de brasset ab en Fabra y Ledesma y demés caciquistas pera realisar la més burda de las maniobras políticas.

Recorda 'l diari del carrer de Xuclá que dos anys enrera els regionalistas que avuy s' uneixen ab ells, fins els embotellaren.

Es veritat: dos anys enrera els embotellaren, y ara beuben de la mateixa botella... Y á morro qu' es encare més fastigós.

D' ells se pot dir ben bé que l' ambició 'ls cria y 'l despit els ajunta.

Aquest any en totas las parroquias y iglesias de Barcelona s' ha celebrat la missa del gall pel terme serio. Res de platerets, ni de panderos, ni de fluiols, ni de castanyolas, com era costum inveterada. En fi, que 'l gall de la tal missa ha sigut un gall sense farsiment.

Fins l' ingénua missa pastoril del mestre Vilanova qu' era de rigor en tal diada, va deixar d' executar-se á la Catedral.

Y tot perque al Papa no li agrada que á las iglesias se toqui altra música que la sacra.

Plena de disgust m' ho deya una beata:—Ab un Papa tant serio, cregui que á las iglesias no s' hi podrá anar més que á pesar figas.

Un apreciable lector de Sabadell m' envía un llibret imprés en aquella ciutat en l' establiment de Magí Riera que porta 'l següent títul: «*Poema de amor-Cuentos*» y en la part superior de la cubierta un nom: el de *Manuel Gurina*, repetit á tall de firma, al final del text.

Donchs bé: el tal *Poema* es una traducció mal girbada del preciós *Poemet de amor*, original del difunt escriptor-artista Andreu Solá, que nosaltres tinguerem l' honor de publicar en un dels *Almanachs de La Esquella*.

Davant de aquest afano-profanació no extranyin que traguém el pito y xiulém fort.

L' ANY QUE VA A ENTRAR

—¡Pero cómo está aquest Barcelona! . . . ¿Creureu que al veure semblant bullit casi estich per entorname'n?

Un xiulet per el tal Gurina, y un crit de assistència als agents de l' autoritat. Si 'n compareix algún, cridarém:—¡Agafeulo!

Un projecte en porta que demostra palpablement que 'ls actuals governs alenta aspiracions autonòmicas.

Se tracta de uniformar els llibres y 'l material d' ensenyansa.

Fins ara 'ls mestres públics podían dedicar la consignació destinada á material á l' adquisició dels llibres y demés objectes que tinguessin per convenient y que consideressin més adequats á la manera de ser de sas respectivas escoles.

Pero en lo successiu, si prospera l' idea del an-govern, se veurán obligats á acudir á Madrit per tot. Allá 'ls provehirán de lo que necessitin, al preu y baix las condicions que 'ls del monopoli determinin.

Perque, precisament, d' aixó 's tracta. D' establir un nou monopoli, com el del tabaco, com el dels mistos, com el dels alcohols, com el del sucre. El monopoli del material d' ensenyansa, baix la base de l' uniformitat més absoluta.

Y 'ls editors y 'ls industrials que aplican á n' aquest rengló 'ls seus capitals y las sevas iniciativas que 's fastidihin. Y dels beneficis de totas classes que produheixin la lliure competència, que no se 'n parli.

Primer que tot son els amichs.

Y lo que més importa principalment es demostrar per si algú ho posava en dupte, que 'ls actuals governs son partidaris resolts y decidits de la causa de la descentralisació.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

LA NOSTRA POSTAL

Visquin ab pau y salut,
tirin las penas en l' ayre

y ab aixó del municipi
no s' hi preocupin gayre.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

DIETARIOS PARA 1905

Acaban de posarse á la venda las novas

TAPAS PERA ENQUADERNAR L' ANY 1904 DE LA ESQUELLA DE LA TORRATXA * *

DIBUIXADAS PEL NOTABLE ARTISTA J. TRIADÓ

Tapas solas. Ptas. 2'50
Tapas y enquadernació. » 3'50

VIDAMOR | **POEMAS D'AMOR** | **NITS DE LLUNA**

PER
J. BURGAS (Mayet)
Preu 1 pesseta

PER
APELES MESTRES
Ptas. 1

PER
FREDERICH SOLER (Pitarra)
Ptas. 1

*EDICIONS POPULARS DE LAS OBRAS DE
SANTIAGO RUSIÑOL*

Acaba de sortir

ANANT PEL MON

Un tomo de 270 planas esmeradament imprés sobre paper Verge, Ptas. 1

PRÓXIMAMENT SORTIRA **EL MISTIC**

Libro indispensable á la gente jóven

EL CONSEJERO

DE LOS

ENAMORADOS

Un tomo en 8.º, Ptas. 1

DIJOUS QUE VE, DIA 5 DE JANER

La Esquella de la Torratxa

PUBLICARÁ

NÚMERO EXTRAORDINARI

de 32 planas, imprés á varias tintas

EL TEMA DEL NÚMERO ES: **EL DIUMENGE A BARCELONA**

20 céntims per tot arreu

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém l' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponents se 'ls otorgan rebaixas.

DESPEDIDA

—¡Adeu, any sense consciencia,
any pervers, any carrincló!...

—Sí. ¡Procura que 'l que vé
no sigui encare pitjó!...